

TESTAMENT DE FERRAN DE CARDONA-ANGLESOLA I REQUESENS (1543)

per Joan Yéguas i Gassó

FERRAN DE CARDONA

La biografia de Ferran de Cardona ha estat glossada en diferents ocasions. La seva figura, també coneguda com a duc de Somma o almirall de Nàpols, es cita sovint en relació a dos temes: 1) la defensa dels interessos de la noblesa catalana front de la política dels virreis, i 2) el patrocini de l'edició de l'obra poètica d'Ausiàs March l'any 1543 (fig. 1). D'estudis monogràfics, existeix el que va fer Jaume Torres.¹ També hi ha algunes veus d'enciclopèdia, però que no passen de breus i mers estats de la qüestió. Particularment, l'any 2001, vaig fer un article dedicat a la seva muller, on, indirectament, tractava aspectes biogràfics del personatge.² Darrerament, l'any 2013, l'aportació més interessant l'ha realitzat Lloret, on traça l'educació de Ferran a partir de 1532, seguint el comptes del seu oncle i tutor, el comte de Montalto (Antoni d'Aragó i de Cardona): surten referenciats un “ayo” o persona encarregada de la criança i educació de nois, que tenia el nom de Diego Álvarez de Peralta; i un “maestro” en “studia humanitatis” anomenat Ludovico Parisetti “el vell”.³

Ferran de Cardona-Anglesola i Requesens (Nàpols, 20 de novembre de 1521 – Sant Cugat del Vallès, 13 de setembre de 1571) era fill de Ramon III de Cardona-Anglesola, qui fou virrei de Nàpols entre 1509 i 1522, i la seva muller Isabel de Requesens i Enríquez. El seu pare va morir el 10 de març de 1522, quan Ferran només tenia 3 mesos i mig, per tant, a partir d'aquell moment va

1) Jaume TORRES I GROS, *Ferran Folch de Cardona, almirall de Nàpols, duc de Soma, baró de Bellpuig*, Bellpuig, 1982.

2) Joan YEGUAS, “Sobre Beatriu Fernández de Córdoba (1523-1553) i la seva família”, *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 14, 2001, pàg. 69-102.

3) Albert LLORET, *Printing Ausiàs March. Material Culture and Renaissance Poetics*, Madrid, 2013, pàg. 101-128.

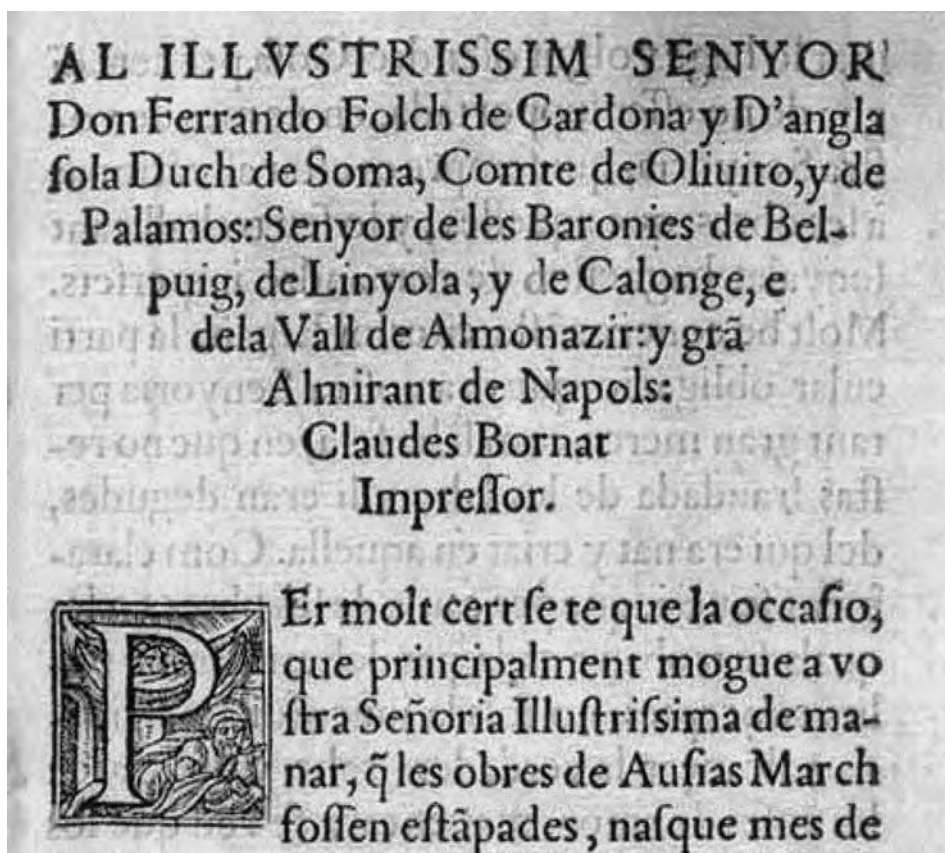

Fig. 1.- Claudi Bornat dedica a Ferran de Cardona el llibre "Obres del valerós cavaller y elegantíssim poeta Ausias March" l'any 1560 (foto: Albert Lloret)

esdevenir hereu dels seus paterns, tot i que, mentre fou menor d'edat, deurién estar gestionats per la seva mare i administrats per algun procurador de confiança. Amb tot, Isabel de Requesens va morir el 5 de març de 1532, quan Ferran tenia escassos 10 anys.⁴ El 15 de juny de 1539, amb 17 anys i mig, signava els capítols matrimonials amb Beatriu Fernández de Córdoba (cap a 1523 – Barcelona, 9 d'agost de 1553), amb qui va tenir cinc fills.⁵

Els cinc fills foren, per aquest ordre, com consta documentat en diferents arbres genealògics: Anna, Ramon, Lluís, Antoni i Jeroni. Anna era la primogènita, perquè ja havia nascut quan es redacta el testament (juny de 1543), per tant, tenint en compte el matrimoni dels seus pares (juny de 1539), hauria nascut entre el gener de 1540 i el desembre de 1541, perquè després les dates

4) Sobre les figures paternes, entre altres, vegeu: Joan YEGUAS, *El mausoleu de Bellpuig. Història i art del Renaixement entre Nàpols i Catalunya*, Bellpuig, 2009, pàg. 23-66.

5) J. YEGUAS, "Sobre Beatriu Fernández de Córdoba...", pàg. 71 i 94 (doc. 2).

es solaparien amb el seu germà. Ramon fou batejat el 20 de novembre de 1542⁶, i va morir nou dies després de néixer (segons la seva làpida sepulcral). Lluís va néixer entre març i abril de 1549, perquè el juliol de 1553 tenia 4 anys i 3 mesos (segons el testament de sa mare, Beatriu Fernández de Córdoba); malgrat aquesta dada fefaent, Soler Salcedo⁷ afirma, sense citar cap referència documental, que fou el 7 de novembre de 1548. Lluís va morir intestat entre el 12 d'abril de 1573 (quan fa donació d'unes terres al terme de la Sinoga a l'anglesolí Antoni Sacosta) i l'1 d'abril de 1574 (quan el seu germà Antoni el substitueix com a diputat de la vegueria de Girona, degut a la seva defunció); Soler Salcedo diu que fou el 6 de març de 1574.⁸ Antoni hauria nascut entre 1550 i 1552, i féu testament a Nàpols l'1 de novembre de 1603. Finalment, Jeroni hauria vingut al món entre 1551 i 1553 i va morir entre 1556 i 1558 (l'epígraf de la tomba afirma que va morir als 5 anys).

Tal com informen els dietaris de la Generalitat de Catalunya, Ferran de Cardona va morir “a les sis hores de matí del dit dia [13 de setembre de 1571] en lo monestir de Sant Cugat del Vallers”. Què hi feia aquest noble bellpugenc al monestir benedictí? No era la primera vegada que hi era, també hi consta la seva presència el 17 de juliol de 1562.⁹ Potser era degut a l'amistat que Ferran tenia amb l'abat del cenobi en aquella època, Lluís de Cervelló, entre 1561 i 1573. Cervelló encapçalava la resistència dels monjos benedictins catalans a una reforma que volia dur a terme Felip II.¹⁰ O per alguna altra raó que se'n escapa, perquè els funerals es van celebrar a Barcelona el 17 de setembre de 1571, tal com consta als dietaris abans esmentats, i el seu cos fou instal·lat al palau del bisbe. No sabem exactament on foren enterrades les seves restes mortals, tot i que Ferran explicita en el testament que volia que el portessin a Bellpuig. En tot cas, l'any 1619, les seves despulles foren traslladades des de la capella del castell de Bellpuig, fins a un panteó familiar que es va construir al convent de la mateixa vila urgellenca.¹¹

De tota manera, al monestir vallesà s'hi va posar una làpida sepulcral en memòria seva (fig. 2). Una lauda de pedra que amida 161 x 93, centralitzada per l'escut heràldic sota una corona ducal, i a sota una epigrafi: MEMORIAE / ILLUSTRISSIMI FER- / DINANDI FOLCHI / CARDONII ANGLESOII / NEAPOLITANI HALM- / IRANTI DUCIS SOME- / NSIS COMITIS OLI-

6) Manuel de FORONDA AGUILERA, *Estancias y viajes del emperador Carlos V (desde el día de su nacimiento hasta el de su muerte)*, Madrid, 1914, pàg. 531.

7) Juan Miguel SOLER SALCEDO, *Nobleza española. Grandeza inmemorial 1520*, Madrid, 2008, pàg. 142.

8) *Llibres de l'ànima de la Diputació del General de Catalunya (1493-1714)*, Barcelona, 2015, vol. I, pàg. 173. Pel document de la donació: Arxiu del Castell de Vilassar de Dalt, Fons de pergamins del marquesat de Santa Maria de Barberà, signatura 25-1-02 (E-8).

9) Vegeu: *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*, Barcelona, 1994, vol. II, pàg. 128 i 364-365.

10) Ignasi FERNÁNDEZ TERRICABRAS, “Catalunya, frontera d'heretges. Reformes monàstiques i reorganització dels recursos eclesiàstics catalans per Felip II”, *Pedralbes. Revista d'història moderna*, 1998, 18-1, pàg. 548.

11) Esteve MESTRE i ROIGÉ, “El trasllat de les restes mortals dels barons de Bellpuig de la capella del castell al convent de St. Bartomeu”, *El Pregoner d'Urgell*, 241, Bellpuig, 1989 (21 octubre), pàg. 20-21.

VI / TII ET PALAMOSSI.¹² A les cantonades trobem els emblemes heràldics: cards i l'estruç amb ferradura a la boca (i una filactèria amb la divisa: IN PAVCA / DAVRA GRANS / DANS SON RESTAVRETS).¹³ En els quatre costats hi ha relleus. A la part superior un cap d'àngel alat amb garlandes que pengen de dos caps de lleó. Als costats laterals i inferior trobem trofeus disposats a "candelieri", amb els típics objectes militars de l'Antiguitat: escuts ovalats i rodons, elms, carcaixos amb fletxes, espases amb mànecs en forma de cap d'àguila, alabardes, cuirasses i mànigues d'armadura. Curiosament, l'escut d'armes d'aquesta làpida (realitzat posteriorment al 1571) és diferent al que podem observar al convent de Bellpuig, ja sigui a les cantonades del claustre o al pou, fets cap a 1533-1535.

Aquesta lauda sepulcral de Sant Cugat del Vallès recorda l'escultura napolitana de l'últim quart del segle XVI. Per tipologia i estil, es podria filiar a una mà propera al taller Caccavello-D'Auria, cap a 1575, poc després de la mort dels dos caps visibles de la factoria (Annibale Caccavello traspasa el 1570 i Giovan Domenico D'Auria el 1573). La làpida conservada a Catalunya recorda la de Lope de Herrera, que es troba a l'església de la Santissima Annunziata de Sessa Aurunca, realitzada per Salvatore Caccavello l'any 1565 (fig. 3).¹⁴

REDACCIÓ (1543) I LECTURA (1571) DEL TESTAMENT

En una altra ocasió vaig esmentar que el testament de Ferran s'havia realitzat a Barcelona, davant el notari Joan Jeroni Canyelles, el dia 25 de juny de 1543, gràcies a una documentació conservada a l'arxiu particular del marquès de Caldes de Montbuí, on hi havia una relació de testaments de la família.¹⁵ De tota manera, no vaig localitzar aquestes últimes voluntats a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Finalment, diferents còpies d'aquest testament han sortit a la llum a l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi, també a Barcelona.¹⁶

El nom del notari barceloní és correcte, però la data no. Curiosament, al 1571, a l'inici de la transcripció, es referencia una altra data, el 25 d'abril de 1543 (moment en què s'inicia la redacció del document?). En tot cas, al final de tot, en nota manuscrita pel propi testador, apareix la data: dimarts 5 de juny de 1543 (fig. 6). El testament es realitza en una cambra de la casa que Ferran tenia a Barcelona, prop de l'església dels Sants Just i Pastor. Segons les darreres voluntats

12) Traducció: a la memòria de l'il·lustríssim Ferran Folc de Cardona-Anglesola, almirall de Nàpols, duc de Somma, comte d'Oliveto i de Palamós.

13) Traducció: els grans perjudicis retornen en (temps de) poca riquesa.

14) Sobre la làpida de Lope de Herrera: Riccardo NALDI (a cura de), *Giovanni da Nola. Annibale Caccavello. Giovan Domenico d'Auria. Sculture «ritrovate» tra Napoli e Terra di Lavoro 1545-1565*, Nàpols, 2007. Sobre Salvatore Caccavello i Gerolamo D'Auria: Francesco ABBATE, "Il percorso di Salvatore Caccavello", *La scultura del Seicento a Napoli*, Nàpols, 1997, pàg. 205-212; Alessandro GRANDOLFO, *Geronimo D'Auria (doc. 1566 - + 1623. Problemi di scultura del secondo Cinquecento partenopeo)*, Nàpols, 2011 (tesi doctoral, Università degli Studi di Napoli "Federico II", dirigida per Francesco Caglioti).

15) J. YEGUAS, "Sobre Beatrú Fernández de Córdoba, pàg. 72 i nota 13.

16) Agraïxo la informació a Jordi Sacasas i Albert Cortés, conservador-arxiver i el seu ajudant, respectivament, a la Basílica de Santa Maria del Pi de Barcelona.

Fig. 2.- Taller Caccavello i D'Auria, làpida de Ferran de Cardona, circa 1571, església del monestir de Sant Cugat del Vallès (foto: Institut Amatller d'Art Hispànic).

Fig. 3.- Salvatore Caccavello, làpida de Lope de Herrera, 1565, església de la Santíssima Annunziata a Sessa Aurunca (foto: R. Naldi, Giovanni da Nola. Annibale Caccavello..., fig. 72).

de la seva muller (1553), eren parroquians de l'església dels Sants Just i Pastor, però l'inventari *post-mortem* ens indica que la casa estava situada al carrer Ample, concretament a l'antic Palau Sessa, i que d'ençà la seva venda el 1799 fou conegut com el Palau Larrard, ubicat al carrer Ample número 28, cantonada amb carrer de la Plata.¹⁷

La publicació del testament de Ferran fou realitzat el 13 de setembre de 1571, a petició dels seus fills Lluís (el fill mascle més gran) i Antoni, per un monjo del monestir de Sant Cugat del Vallès. Es recalca que aquest acte fou dut a terme després de la mort del testador, doncs, cal tenir en compte que Ferran va morir el mateix dia i al mateix lloc. Un altre aspecte a assenyalar és que les darreres voluntats foren redactades 28 anys abans, l'any 1543, per tant, moltes de les persones que surten esmentades ja eren mortes, i altres encara havien de néixer.

17) Vegeu: Xavier de SALAS, "La documentació del Palacio Sessa o Larrard en la calle Ancha de Barcelona", *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona*, III-2, 1945, pàg. 111-167; J. YEGUAS, "Sobre Beatrú Fernández de Córdoba...", pàg. 70 i nota 4.

VOLUNTATS

Ferran va elegir cinc marmessors per executar les seves darreres voluntats, i, per fer aquesta tasca, a cadascun li donaria 10 florins. Primer esmenta la seva àvia Beatriu Enríquez i de Velasco, filla d'Alonso Enríquez Guzmán (1440-1502) i Juana de Velasco Manrique (comtes d'Alba de Liste), vídua de Galceran de Requesens, mare d'Isabel de Requesens (nascuda el 1498) i les seves germanes Joana (1499) i Maria (1500).¹⁸ El segon marmessor havia de ser Juan de Zúñiga Avellaneda y Velasco (Peñaranda de Duero?, 1488 – Madrid, 1546), comanador major de l'orde de Sant Jaume a Castella, marit d'Estefania de Requesens i Roís de Liori (Martorell, 1504 – Barcelona, 1549), cosina d'Isabel de Requesens. Després elegeix la seva muller, Beatriu Fernández de Córdoba. El quart marmessor triat fou Joan Agullana, que s'hauria d'identificar amb el ciutadà de Girona, que fou oïdor de la ciutat gironina entre 1518 i 1530, moment en què fou nomenat diputat de la Generalitat, i el 1533 fou nomenat visitador de la cort general.¹⁹ I, finalment, escull a Diego Álvarez de Peralta, majordom de la seva casa; esmentat anteriorment com el seu “ayo”, almenys des de 1532.²⁰

D'entrada, ordena que fossin pagats els deutes que tingués, sempre que estiguessin provats amb documents o testimonis. Més avall, també mana pagar els llegats fets en el testament de la seva mare, Isabel de Requesens (morta el 1532), així com de la seva germana Beatriu de Cardona-Anglesola (Nàpols, 1511-1535).

Elegeix sepultura a l'església del monestir franciscà de Sant Bartomeu de Bellpuig, del qual va acabar-ne les obres (fig. 4). En les exèquies no volia gaire pompa, però per tal de cobrir les despeses de la cerimònia, la construcció de la tomba i la realització de 2.000 misses per a la seva ànima (així com les misses en ocasió de solemnitats, esmentades com a tèrcies o de cap d'any), deixa un total de 100 ducats d'or. Si fos el cas que morís fora de Catalunya, deixa 200 lliures barceloneses per traslladar el seu cos fins a Bellpuig.

El testament continua amb tot un seguit de llegats: 300 lliures per a la redempció de cristians captius al nord d'Àfrica, amb unes prioritats establertes, que s'esmentaran en altres casos (primer els criats seus, després els vassalls dels seus feus, i finalment la resta); 300 lliures per a l'hospital de pobres de Bellpuig; i 400 lliures per a casar donzelles pobres (primer les seves criades, després les vassalles i la resta).

18) Vegeu: Diego de MONCAYO, *El marqués de Coscojuela, gentilhombre de la cámara [...]*, Càller, 1712, fol. XXV; Joan YEGUAS, “Encàrrecs artístics (1505-1517) derivats del testament de Galceran de Requesens: Barcelona, Montserrat i Palamós”, *Estudis del Baix Empordà*, 34, 2015, pàg. 226.

19) Eva SERRA I PUIG (coord.), *Llibres de l'ànima de la Diputació del General de Catalunya (1493-1714)*, Barcelona, 2015, vol. I, pàg. 324; Josep Maria SANS I TRAVÉ (dir.), *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*, Barcelona, 1994, vol. I (1411-1539), pàg. 433.

20) L'11 de desembre de 1554, Diego Álvarez de Peralta i el donzell targarí Joan Francesc d'Olivio esdevenen tutors dels fills de Ferran de Cardona, Lluís i Antoni, perquè se'ls havia atorgat l'emancipació (Arxiu del Castell de Vilassar de Dalt, Antoni Teixidor, notari de Tàrraga, signatura 25-6-01 (A-4)).

Fig. 4.- Escut de Ferran de Cardona, pou de la cisterna, 1533-1535, convent de Bellpuig (foto: J.Y.)

En relació amb la seva esposa, Beatriu Fernández de Córdoba, li reconeix la dot i “espoli” (variant lingüística de la plana d’Urgell que significaria l’escreix –en una altra ocasió diu “creix”– o donació voluntària que realitza el marit a la muller), segons s’havia acordat als capítols matrimonials. També la disposa com a usufructuària dels seus feus mentre visqués, sempre que restés vídua, no es casés i conservés el seu cognom. Li deixa les robes de vestir, joies, “altres coses d’or” i tapisseria que ella hagués aportat al patrimoni familiar en el moment del casament. I li atorga una sèrie de joies i robes luxoses que el matrimoni havia comprat a la venda pública de la recambra de la “sereníssima emperatriz”.²¹ Cal entendre que es tractava d’Isabel de Portugal (fig. 5), la muller de l’emperador Carles I, que va morir a Toledo l’1 de maig de 1539, i que els seus béns foren subhastats en tres vendes diferents entre 1539 i 1541.²² En concret es fa referència a roba en general (de brocat, de vellut verd i domàs verd), roba femenina de vestir (brocats, sedes i teles d’or i de plata) i abundants joies. Entre aquestes darreres hi havia: una cinta o cinyell d’or de martell amb pedres precieuses; 12 perles anomenades “filoses” (foradades per passar un fil?); dos braçalets amb perles i pedres precieuses; un collar de diamants i robins, esmentat com a “guorgeu” (de gorja); un joiell fet en forma de petxina amb un diamant, un robí i un safir; un altre joiell amb una maragda, un diamant i un safir; i “altres coses” indeterminades. Totes aquestes coses sumades no podien passar d’un valor total de 5.000 ducats d’or, i, a l’hora

21) La paraula que s’usa al document és “deferra”, tot i que en català també s’usa “l’encant”.

22) Vegeu: María José REDONDO CANTERA, “Los inventarios de la emperatriz Isabel de Portugal”, F. Checa (dir.), *Los inventarios de Carlos V y la familia imperial*, Madrid, 2010, vol. II, pàg. 1343-1400, 2017-2019 i 2019-2152; María José REDONDO CANTERA, “Arte y suntuosidad en torno a la emperatriz Isabel de Portugal”, *Arts & Renovatio*, 1, 2013, pàg. 109-147.

de la mort d'ella, s'havien de passar al fill mascle més gran. Si no ho feia així, li privaria de l'usdefruit abans esmentat, i de la resta de deixes citades.

A la seva filla Anna, que ja havia nascut el 1543, i a cadascun dels fills mascles que Ferran que tingués el dia de la seva mort (cap a la data de la redacció del testament, però l'any 1571 n'hi hauria dos, els citats Lluís i Anton), llega 1.000 ducats d'or per dret de legítima. Anna i altres filles que nasquessin, fins a un màxim de dues, també rebrien 10.000 lliures barceloneses; amb tot, Anna mai va tenir cap germana. També deixa diners a la seva àvia, Beatriu Enríquez i de Velasco, concretament una renda anual de 400 lliures mentre visqués, amb el desig que fos ben tractada.

Després esmenta els seus germans. D'entrada parla d'Antoni de Cardona-Anglesola, el qual, en el testament del seu pare Ramon (1522), se'l referencia com a "primogénito" i amb una "inabilidad de naturaleza" (s'afirma que era mut).²³ En el testament de Ferran es comenta quelcom similar, en concret, que estava en "indisposició y inhabilitació de natura". Si fos el primer en néixer, el primogènit, hauria estat entre 1507 i 1509. En tot cas, la voluntat de Ferran era que fos ben tractat i que se li continuï pagant la renda anual, de 200 lliures, que li va deixar el seu pare. No s'esmenta l'altra filla legítima, Maria, nascuda després d'Antoni, entre 1508 i 1510, la qual encara vivia el 1522, però potser era difunta l'any 1543.

La sorpresa arriba amb una deixa a "Ramon de Cardona, germà nostre, fill natural del dit molt il·lustre don Ramon de Cardona". Un personatge mai esmentat fins a l'actualitat. I més quan en el testament de Ferran no apareix cap altre rastre de germans o germanes il·legítims que en algun moment s'havien comentat, ja sigui per mort o perquè no foren reconeguts. En tot cas, a aquest germanastre se li atorguen 5.000 lliures, a raó de 5.000 sous anuals (250 lliures), fins que tota la quantitat fos pagada. Però si aquest moria, l'hereu era deslliurat de pagar el muntant que faltés. Amb tot, aquest llegat deuria continuar una voluntat paterna, en el sentit de mantenir-lo mentre visqués. En canvi, Ferran dóna mostres de tenir una mania especial vers aquest germanastre. Per què? En el llistat de persones que podien heretar els seus béns, el testament repeteix de forma insistent que l'individu havia de ser "legítim i natural, de legítim i canal matrimoni". A més, aquest Ramon de Cardona no apareix citat entre els seus possibles hereus, només en el cas excepcional que aquest germanastre tingués descendència, ho podrien ser els seus fills o filles; reblant que en minoria d'edat d'aquests, el seu germanastre mai tindria la propietat dels seus béns, ni tan sols l'usdefruit. Només per aquest supòsit, la gestió de la minoria d'edat dels fills del seu germanastre, nomena com a administradors tres religiosos destacats de l'època: Ferran de Lloaces (Oriola, 1497 – València, 1568), llavors bisbe de Lleida (1543-1553); Miquel Forner (València, ? – Montserrat, 1560), llavors abat de

23) J. YEGUAS, "Sobre Beatriu Fernández de Córdoba...", pàg. 93 (doc. 1).

Fig. 5.- Tiziano Vecellio, Retrat d'Isabel de Portugal, 1548, Museo del Prado (foto: Web del Museo del Prado).

Santa Maria de Montserrat (1540-1544/1546-1553); i Guillem Caçador (Vic, 1510 – Barcelona, 1570), llavors abat de Sant Feliu de Girona (1541-1561).²⁴

El llistat continua amb llegats als servents. A Pere d'Erill i de Cardona, criat que esdevindrà baró d'Albi i morirà el 1589, li va deixar 2.000 lliures; Pere era fill de Pere Lluís d'Erill-Orcau-Anglesola, baró d'Erill la Vall, i la seva segona muller, Joana de Cardona i Ballester, filla d'Hug de Cardona i Perellós (cosí del pare de Ferran).²⁵ A Jaume Forners, majordom, Jeroni Sanyol i Francesc Canyissaro (podria ser Francesco Cannizzaro – tot i que després esmenta un Pere Canyissar-), criats, 300 lliures a cadascú pels seus serveis. Al notari Joan Jeroni Canyelles, com a secretari, a Fernando de Enzinas, Joan Castellví i Antoni Gutiérrez, com a criats, els hi atorga 200 lliures.²⁶ A Gonzalo Fernández de

24) Vegeu: Ramon MIRAVALL, "Lloaces, Ferran de", *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, Barcelona, 1998-2001, vol. II, 498; Xavier ALTÉS, "Forners, Miquel", *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. II, pàg. 206; Joan BADA, "Caçador, Guillem", *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, pàg. 376.

25) Vegeu: Joan YEGUAS, "El testament d'Elfa de Perellós i de Mur (1492)", *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 18, 2005, pàg. 107-108.

26) Fernando de Enzinas podria ser parent de l'erudit amb el mateix nom, natural de Valladolid, que fou professor del col·legi Beauvais (integrant de La Sorbona) de París, i després a la Universitat de Alcalà de Henares, que va morir prematurament l'any 1523. També apareix un personatge homònim al març de 1541 va a negociar amb el xeic de Djerba (Tunícia) una capitulació per continuar les relacions amb la corona hispana. Vegeu: Primitivo MARINO, *Tratados internacionales de España. Carlos V*, vol. II (España-Norte de África), Madrid, 1980, pàg. XCIV; José Luis FUERTES HERREROS, "Lógica y filosofía, siglos XIII-XVII". L. E. Rodríguez-San Pedro (coord.), *Historia de la Universidad de Salamanca*, Salamanca, 2006, vol. 3, pàg. 553.

Heredia, criat, 150 lliures.²⁷ A Pere Canyissar i Benet Sever, criats, 100 lliures a cadascun pels seus serveis. Després esmenta una senyora que havia estat la seva “ama”, és a dir, la seva dida, i diu que era “marquesa de Pròxita”, és a dir, que segurament era originària de l'illa de Procida, a tocar de Nàpols; però aquest títol deuria ser un àlies de caire familiar, perquè Procida no tenia marquesat, i el 1529 fou atorgada a la família Avalos. De Procida hi havia un altre criat, anomenat Colo Scotto, marit o fill de l'anterior; i també ho podria ser un que s'anomenava “Torra de Scuito” (Scotto?). A la dita marquesa de Procida li atorga una deixa de 100 lliures. A Colo Scotto i Joan Maria Libertí, criats, a Cosme Alemany “tudesch” (d'origen alemany) i Torra de Scuito, mossos de quadra, Antoni Cortés, persona que tenia cura de la roba, Jaume Robinat, persona que tenia cura del rebost, i un altre criat anomenat Honorat, 50 lliures a cadascun pels seus serveis; els mossos de quadra també se'ls hi havia de donar roba. Finalment, en un acte de magnanimitat, ordena pagar tots els deutes haguts pels seus criats, patges i mossos. Així com un deute indeterminat que tenia amb els hereus d'un criat difunt, Joan Jaume Seyol (potser parent de Jeroni Sanyol, criat abans esmentat).

El testament continua amb el vot de confiança de Ferran de Cardona-Anglesola a diferents personatges. Dos són Joan Agullana i Diego Álvarez de Peralta, que també havien d'exercir com a marmessors. Un altre és Miquel Bastida, com a procurador dels seus interessos al regne de Nàpols. La llista continua amb Bartomeu Francolí i Isabel Ramírez, criats seus al regne de Nàpols, als quals se'ls havia de pagar unes deixes de la seva germana, Beatriu de Cardona-Anglesola; Bartomeu Francolí caldria identificar-lo amb un procurador de Ferran a Nàpols anomenat Francolí, que als anys 40 del segle XVI tenia un “lebriglo de la culta de la sepultura” realitzada per Giovanni da Nola.²⁸ I el duc de Montalto, que Ferran anomena com a “tudor nostre”, que, a part de ser l'encarregat de la seva tutela en minoria d'edat, també hauria portat l'administració comptable dels seus béns des de 1532; s'ha d'identificar amb Antoni d'Aragó i de Cardona, II duc de Montalto (pel feu de Montalto Uffugo, província de Cosenza), que estava casat amb Caterina Cardona-Anglesola, possible germanastra de Ferran, i a partir de la mort del seu marit (el mateix 1543) hauria entrat de religiosa a l'orde carmelita.²⁹

La relació de les deixes que hem anat esmentant puja a l'enorme quantitat de 30.847 lliures i 10 sous en moneda barcelonesa. Els conceptes es desgranen en: 100 ducats (120 lliures) en exèquies, tomba i misses; 5.000 ducats (6.000 lliures) en béns que podia agafar la seva muller Beatriu; 1.000 ducats (1.200

27) Podria ser nét de Juan Fernández de Heredia i Bardají, senyor de Fuentes de Ebro (nomenat comte el 1508). Juan era germà del qui fou arquebisbe de Tarragona (1490-1511), Gonzalo Fernández de Heredia, i el mateix Juan va tenir un fill també anomenat Gonzalo, el qual a partir de 1504 va esdevenir baró d'Antillón i La Almolda. Vegeu: Pedro MORENO MEYERHOFF, “Los condes de Fuentes. La casa Heredia (siglos XVI-XVIII), *Anales de la Real Academia Matritense de Heráldica y Genealogía*, vol. VIII-2, 2004, pàg. 617-619.

28) Vegeu: J. YEGUAS, *El mausoleu de Bellpuig*..., pàg. 76 i nota 158.

29) Vegeu: Antonio CORTIJO OCAÑA - Adelaida CORTIJO OCAÑA, “Vida de la madre Catalina de Cardona por fray Juan de la Miseria. Un texto hagiográfico desconocido del siglo XVI (Bancroft Library, UCB, Fernán Núñez Collection, vol. 143)”, *Dicenda. Cuadernos de Filología Hispánica*, 21, 2003, pàg. 30; J. YEGUAS, *El mausoleu de Bellpuig*..., pàg. 45-46.

Laquesta es la nra voluntat, la qual volem que valga per
 drete de testament si pora, sino p drete de codicillo de aquella millor
 manera que millor de drete valer pugue y tenir. La qual testame-
 taria ordinario nostra apres empero obit nra y no abans volem ne sien
 fets y extrets tantes originals clausulas y testas quantes ne liran
 demanats per los hereus legataris e altres qual leuol p/brez aqui toth
 fneres
 nos do Ferran de Cardona
 lo prefont nostre testament
 en las precedens de fulles de pa-
 per conpre la present fulla
 escrita per manament nos-
 tre de ma de Juan Jeronimo de
 les notaries de barce lona e per nos
 ordenat lo amagrolan de cloma
 propia afimament diem a
 sinte de jany mil cincens quadragenta
 res
 Ferran de Cardona
 de Cardona

Fig. 6.- Darrer paràgraf del testament, amb nota manuscrita i signatura del propi Ferran de Cardona (foto: Jordi Sacasas).

lliures) en compensació de la legítima; 50 florins corrents (27 lliures i 10 sous) pels serveis dels cinc marmessors; 200 lliures pel trasllat del seu cos; 300 lliures per redempció de cristians captius; 300 lliures per l'hospital de Bellpuig; 400 lliures per a casament de donzelles pobres; 10.000 lliures per a l'herència de la seva filla Anna; 400 lliures anuals per a l'àvia Beatriu Enríquez i de Velasco; 200 lliures anuals pel seu germà Antoni; 5.000 lliures pel seu germanastre Ramon; i 4.300 lliures en dinou criats i servents.

Finalment, Ferran de Cardona fa un llistat de preferències a l'hora de deixar tots els seus béns: 1) un fill mascle, o els fills o filles d'aquests; 2) la seva filla Anna, que s'havia de casar amb algú de la casa Cardona o, si no, amb algú de la casa Requesens, perquè els fills mantinguessin el cognom; 3) algun fill o filla de la dita Anna, o altres filles tingudes amb la seva muller Beatriu; 4) l'esmentat parent Pere d'Erill i de Cardona, qui s'havia de canviar el primer cognom a Cardona, o els seus fills i filles, que estaven obligats a casar-se amb algú de la casa Cardona o de la casa Requesens; 5) els fills o filles del seu germanastre Ramon de Cardona, els quals eren obligats a casar-se amb algú de la casa Cardona o de la casa Requesens; 6) com a darrer recurs pensa en dos cosins-germans de la branca materna: Joan de Cardona i Requesens (documentat fins el 1609 com a virrei de Navarra), fill d'Antoni de Cardona i Enríquez (virrei de Sardenya entre 1534 i 1549) i Maria de Requesens, tia materna seva; o Pere de Cardona i Requesens (governador general de Catalunya entre 1546-1552), fill de Pere de Cardona i Enríquez (governador general de Catalunya entre 1509 i fins la seva mort el 1546, fill i germà del duc de Cardona) i Joana de Requesens, tia materna.³⁰

APÈNDIX DOCUMENTAL

5 de juny de 1543. Testament de Ferran de Cardona-Anglesola i Requesens atorgat a Barcelona davant el notari Joan Jeroni Canyelles.

Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi, C-562-1.1d.

In Christi nomine pateat universis que die martis vicegimo quinto mensis aprilis intitulado anno a Nativitate Domini M^o D^o quadragesimo tertio illustrisimus don Fferdinandus de Cardona, dux Sume, comes Olivito et Palamosio et Calonge, ac dominus baroniarum Pulcripodii, regnique Neapolis magnus admiratus. Ex nos personaliter constitutus in quadam aula domorum sue solite residentie et habitationis in civitate Barcinone iuxter e prope ecclesiam Sancti Justi Barchinone, apenench

30) S'ha afirmat que Joana de Requesens era germana d'Estefania de Requesens, dada errònia perquè eren cosines-germanes, una filla de Galceran i l'altra de Lluís. Jo mateix també m'havia equivocat, perquè Galceran va tenir dues filles anomenades Joana, fruit de dos matrimonis diferents, i havia afirmat que la que es va casar amb Pere de Cardona i Enríquez era la germanastra (vegeu: J. YEGUAS, "Encàrrecs artístics 1505-1517 derivats...", pàg. 226).

capite superiori assensus earumdem domorum corpore sanus et mente sobrius et cum integra memoria ac firma lo que la ex nos vocavit et rogavis me Joannem Hieronymum Canyelles regia auctoritatem notarium publicum Barcinone ac jun-
tibus etiam Hieronimo López Francisco Vidal scriptoribus Hieronibus Barcinone
pro testibus ac hec per suam illustrissimo domino vocatis at rogatis tradebat mihi
eidem notarius in qui papyri plicam sic etc. e una pergamenea clausam suoque
proprio sigillo hic in duobus partibus obliquatum quam propriis suis manibus
tradebat et illam mihi notario memorato tradens ore proprio dixit et affirmavit
coram me notarius et testibus memorabus que huos plica es contenta in ea erant
suum ultimum testium et seu sua ultima voluntas quia seu quam condebat seu
condidit et fecit ac firmavit in manu et posse meis manum suam dexteram mihi
prelibato notario extendens et prestans voluitque mandavit que hoc esset fruti erat
suum ultimo testium seu ultima voluntas in dicta huos papyri plica mihi per sua
illustrissima domini traditi scriptum seu scriptam et illud seu illam valere iussit et
voluit iure sui testi et si non valet ant valen non poterit iure testium valere voluit
illud seu illam iure codicillorum ant alterius res et que morte sua segura aperire
et publicare deberem etc. et traderem omnibus et singulis quorum inter fis y tot
originalia y et eadem ore propicio animo testandi rogavit me notarius et testes
predictos ibidem presentes et adhec vocatos et ad hibiros testes esse huic testom
et illius firme etc.

Die jovis XIII mensis setembris M D LXXI.

Intus monacus Sancti Cucufati Vallensis in satisfactione illustrissimus dominus
don Ludovico et Antonio de Cardona mortuo dicto testatore fut publicatum huius
testamentus et coaptus et publicatus quodam sepulturam y presentibus testibus
Josephus Pedralbes et Hieronimus de Olivo alujues dicti illustrissimi almirai.

Testament del illustríssim senyor almirall de Nàpols.

En nom de nostre senyor Déu Jesucrist y de la gloriosa sempre verge santa
Maria, mare sua, nos, don Ffernando de Cardona, duch de Soma, comte de Pa-
lamós y Calonge, y de Olivito, senyor de les baronies de Bellpuig y de la Vall de
Almonazir, e gran Admirant de Nàpols, y en la ciutat de Barcelona domiciliat,
considerant natura humana ésser a la mort subiecta, e no tenir certitut de la hora,
e de les persones que desijen la visió i glòria de Déu alcansar, se sgarde de llurs
stats y béns temporals axí disposar, que quant sien en lo conspecte de Déu ne pu-
guen donar bona raó, per çò, entretant que estam en bona convalescència de cors
y de pensa, volent disposar de nostres stats y béns quant en nos es fem y ordenam
nostre testament fe derrera voluntat, en la qual elegim marmessors e de dit nostre
testament exequutors la egrègia senyora Beatriz Enríquez de Requesens, comtesa
de Trivento, àvia nostra, los il·lustres don Joan de Çuñiga, comendador maior de
Castella, e doña Beatriz de Còrdova y de Figueroa, consort nostra charíssima, e
los magnífichs mossèn Joan Agullana en Barcelona domiciliat, e mossèn Diego
Álvarez de Peralta, donzell olim mayordom de nostra casa. Los quals, com millor
podem pregam, els donam ple poder que si a nos sdevindrà morir ans que façam
ne ordenem altre testament, els dits marmessors e exequutors testamentaris nostres,

tots cinch, quatre, tres, dos o hu d'ells, en absència o defecte dels altres, aquest nostre testament exequesquen e complenquen, e exequesque e complenque segons devall trobaran scrit, e per nos ordinat.

Primerament, e ans de totes coses, volem e ordenam e manam que tots los deutes que al dia de nostre òbit degam, sien pagats, e totes injúries a restitució de les quals sien restituïdes y satisfetes de nostres béns, breument sumària e del pla, sens strèpit e figura de juy alguna, e segons que millor dits deutes e injúries se poran provar o mostrar per testimonis actes o altres legítimes proves, e segons nostre senyor Déu e lo foc de la consc[i]ència.

Elegim més avant sepultura al cors nostre faedora en la yglésia del orde de sant Ffrancesch de la observansa, nomenat de Sant Barthomeu, situat en nostre baronia e stats, prop de la vila nostra de Bellpuig, en la yglésia fou sepultat lo cors de molt il·lustre senyor virrey de Nàpols, don Ramon de Cardona, nostre senyor y pare, que en glòria sia. La qual sepultura e solempnitats de aquella volem sia feta, es faça, aconeguda de dits nostres marmessors e exeutors testamentaris, sens emperò alguna pompa, volent y disposant que en la pedra se haurà a fer, per raó de dita sepultura dits marmessors nostres no puguen despendre per fer construir y posar aquella més avant de cent ducats d'or, encarregant emperò los dits marmessors nostres que ahont se vulla s'esdevinga nos haver de morir, haien a fer portar dit cors nostre en la dita yglésia, per fer sepultar-lo en aquella, com dit és. E que si s'esdevindrà a nos haver de morir fora del present Principat de Cathalunya, volem haien en dit cors a donar, al qui pendrà càrrech de a portar y de fer a portarà dit nostre cors en dita yglésia per sepultar, aquell doscentes lliures moneda barcelonesa per sos treballs, e ultra aquells, volem y manam li haien a pagar totes les despeses per dita raó per ell faedores.

Prenem nos, emperò, de nostres béns, per fer dita sepultura y exèquies, misses de terç dia y cap d'any, y pagar aquelles y altres leixes pies, y cost demunt y devall scrit, tot lo que dits marmessors nostres coneixeran hi sia necessari, a llur coneguda y àrbitre.

Ítem, volem e manam econement après òbit nostre sien celebrades per la salut de la ànima nostra, y en remissió de nostres faltes, dos mil misses en la yglésia o en las yglésias a dits marmessors y exeutors nostres ben vistes, e per los preveres que ells voldran, per caritat de les quals volem de nostres béns sia donada caritat acostumada.

Ítem, leixam al hospital de Bellpuig per subvenció dels pobres dels nouts en aquell, trescentes lliures de dita moneda.

Més leixam y manam que per dits marmessors de nostres béns sien distribuïdes trescentes lliures de dita moneda en redempció de catius christians de terra de infels, volent e disposant emperò que si en dits catius se trobaran criats nostres e o vassalls, que en dit cars los dits criats sien preferits als vassalls, y dits vassalls als altres, y que se haien de reembre tants quants se poran reembre de dites trescentes lliures.

Ítem, leixam quatrecentes lliures de dita moneda, les quals volem se haïen a distribuir per dits marmessors en casar donzellas pobres criades a nostra casa si ni haurà, si no vassalles nostres si ni haurà, e si no altres donzelles pobres aconeguda de dits marmessors, e que sia a cadahuna d'elles lo que coneixeran dits marmessors.

Leixam finalment a cadahu dels dits marmessors nostres per lo càrrech a la dita marmessoria deu florins corrents de moneda barcelonesa.

Més avant confessam y regoneixem a dita senyora Beatriz de Còrdova y de Figueroa, consort nostra charíssima, son dot y spoli segons que en los capitols matrimonials entre nos y ella fets y fermats se conte.

E més la leixam senyora poderosa y usufructuària de nostres stats y béns tot lo temps de la vida sua natural, vivint emperò aquella viuda y estant sens casar se torni y conservant nostre nom, y no en altra manera.

Més avant li leixam la càmera que comprarem de la desferra de la sereníssima emperatriz, de brocat vellut vert y domàs vert, e totes les robes sues de vestir, axí de brocats com de sedes e teles d'or y de plata, e una sinta d'or de martell ab moltes pedres fines estan encastades en aquella, e totes altres joyes y coses de or, axí és a saber, les dotze perles que's diuen filoses, y los dos brassalets de perles y pedres, y un guorgeu de diamants y robins, y los dos joyells, hu fet com a petxina en què hi ha un diamant y un robí y un çafir, e l'altre és ab un esmaragde un diamant y un çafir, com altres qualsevol joyes y coses d'or, e totes les altres coses de sa recàmera que vuy en dia estan en son poder, de les quals coses pruxa fer ses lliberes voluntats. Les dites emperò leixes li fem ab pactes y condició, que volent se fer pagar en los dits dots y creix seus, per los quals té obligats y ypothecats tots nostres stats y béns, y té obció de pagar-se axí dels de assí que en Spanya, com dels que tenim en lo realme de Nàpols, haia de pagar-se dels que tenim en dit realme de Nàpols y no de altres, e més que haia e se sia tinguda en son testament e última voluntat sua tenint al dia del òbit seu fills mascles, lo maior nat de aquells instituir y heretar. Reservant-se si volrà per a les coses y destàrrech de la ànima sua y altres coses que a ella li apparrà, fins en summa de sinch mil ducats d'or tant solament, e si feya lo contrari, en los dits cassos y cadahu de aquells, la privam axí de del dit usdefruyt per nos a ella demunt legat, e tot lo que per raó de dit usdefruyt legat hauria rebut, com encara de totes les altres leixes demunt dites per nos a ella fetes, e aquelles totes y sengles ara per llavore applicam, e volem de fet sien hagudes per applicades al hereu nostre devall scrit.

E més, regoneixem a la dita senyora doña Beatriz consort nostra, axí les robes de vestir, com joyells y altres coses d'or, y tapisseria que aporta en nostra casa y poder al temps del nostre casament. Les quals coses volem y manam li sien restituïdes totes les que ella dirà sien sues, e lo que nostre hereu devall scrit haia e sia tingut estar al que ella de paraula aluerarà tota altra dilació a part posada.

Ítem, leixam a dona Anna, filla nostra, a cadahu dels altres nostres fills legítims y naturals mascles que al dia de nostre òbit deixarem, mil ducats d'or per dret de legítima y altrament. En los quals dits fills nostres hereus nostres particulars, quiscú de aquells instituïm per tots drets a ells pertanyents en nostres béns.

Ítem, leixam a dona Anna, filla nostra, e a cadahuna de altres nostres filles legítimes y naturals que al dia de nostre òbit deixarem, deu milia lliures moneda barcelonesa, pus emperò no sien més de dues per dret de legítima y altrament. En les quals deu milia lliures, aquelles dues filles nostres e cadahuna d'elles a nos hereves particulars instituïm per tots drets a elles pertanyents en nostres béns. E si més de dues seran, leixam a cadahuna de les altres per tots drets axí legítima com altrament, a elles en dits nostres stats y béns pertanyents, mil ducats d'or tant solament, en los quals a cadahuna a nos hereves particulars per semblants instituïm.

Ítem, volem y manam que los legats fets en lo testament de la il·lustre senyora Isabel de Requesens, mare nostra que en glòria sia, restants a pagar, sien pagats per lo hereu nostre devall scrit. E per lo semblant, volem y manam que los legats féu la senyora Beatriz de Cardona, germana nostra, en son testament que pagats no seran, sien íntegrament pagats.

Més avant, per quant nostre senyor Déu ha plagut posar a don Anton de Cardona, germà nostre, en la indisposició y inhabilitació de natura en què està posat, volem y manam que lo dit Anton, germà nostre, per lo hereu nostre devall scrit qualsevol que sia, haia de ésser molt honrat y acotat y bé tractar. Encarregant-ho al hereu nostre, axí com faria auran persona. E volem que les doscentes lliures annuals que lo dit molt il·lustre virrey, nostre pare y senyor que en glòria sia, li ha leixades, li sien molt bé pagades anualment, sens dilació alguna.

E més, volem que dita egrègia Beatriz Enríquez de Requesens, comtessa de Trivento, àvia nostra, sia molt bé tractada y honrada per lo hereu nostre devall scrit, y li sien donades de vida sua aquelles quatrecentes lliures de renda que la de present li donam annualment.

Ítem, leixam al noble don Ramon de Cardona, germà nostre, fill natural del dit molt il·lustre senyor don Ramon de Cardona, señor y pare nostre, sinch milia lliures. Les quals, lo hereu nostre, volem aquelles haie de encarregar sobre nostra casa, stats y béns e heretat, a raó de vint milia per mil, pagant-li annualment sinch milia sous de pensió, fins aquelles sien lluiïts i quitats. Lo qual legat de dites sinch milia lliures fem al dit don Ramon de Cardona, germà nostre, perquè de aquells faça e fer pugue les liberes voluntats. Morint, emperò, aquell ab fill o fills, hu o molts legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats. Si emperò dit Ramon de Cardona, legatari damunt dit, morrà quant que quant seus dits fill o fills, lo que Déu no vulla, en dit cars volem les dites sinch milia lliures per nos a ell demunt legades sien, pervinguen y tornen al hereu nostre devall scrit.

Ítem, leixam a don Pedro de Erill y de Cardona, nostre criat, fill de la noble senyora doña Joana de Cardona, relictà de don Pedro Luis de Erill, quòndam baró de Erill, parenta nostra, dos milia lliures.

Ítem, leixam a Jayme Forners, olim maiordom nostre, Hierònim Sayol, criat nostre, e a Ffrancisco Canyissarro, olim criat nostre, ço és a cadahu d'ells per los serveys per ells a nos fets, trescentes lliures moneda barcelonesa.

E a Hernando de Enzinas, criat nostre, doscentes lliures de dita moneda.

Ítem, leixam Jonot Castellvir, Joan Canyelles, secretari, e Anton Gutiérriz, criats nostres, a cadahu d'ells per sguart dels bons serveys per ells a nos fets, doscentes lliures de dita moneda.

E a Gonzalo Hernández de Heredia, criat nostre, per dita raó, cent cinquanta lliures de dita moneda.

Ítem, leixam a Pedro Canyissar e a Benet Sever, olim criat nostre, ço és a cadahu d'ells cent lliures de dita moneda, en remuneració de llurs serveys.

Ítem, leixam a marquesa de Pròxita, que és estada ama nostra, cent lliures de dita moneda.

E a Colo Scotto de Pròxita e a Joan Maria Libertí, criats nostres, ço és a cadahu d'ells per raó de llurs serveys, cinquanta lliures de dita moneda.

Ítem, leixam y volem que los mossos d'espuela y mossos de stable sien vestits aconeguda del hereu nostre devall scrit.

Ítem, leixam a Cosme Alaman tudesch e a Torra de Scuito, mossos d'espuela, y Antoni Cortés, guarda-ropa nostres, y a Jaume Robinat, dispenser nostre, e a Onorato, ço és a cadahu d'ells per llurs serveys, cinquanta lliures de dita moneda.

E més, volem que a tots los demunt dits, pages, criats y mossos e o altres qualsevol que tingam al dia del nostre òbit, sien pagades totes les quitacions los seran degudes encontinent seguit nostre òbit. Ultra los legats demunt dits, pregant e encarregant molt a nostre hereu que axí als dits com altres patjes y mossos que en servey nostre se trobaran al dia de nostre òbit, haia de remunerar com és raó se farrà a tals.

Ítem, volem y manam que si al dia de nostre òbit se deurà cosa alguna a mossèn Jonot Agullana, que li sia pagat encontinent, y si entre nos y ell hi haurà comptes alguns per examinar, sien aquells vists y examinats de bé y de pla sens cavil·lació alguna tota dilació posposada, y lo que reverà se mostrarà per dits comptes, cobrador li sia posat encontinent seguit nostre òbit per dit hereu nostre devall scrit.

Més, volem y manam que al dit mossèn Diego Álvarez de Peralta, olim maiordom de nostra casa, sia cregut dels comptes que donarà, y que dels que té donats no li sia demanat més compte, com aquells li sien estats ja definits per nos, y, que si per dits comptes se trobarà cobrador, volem lo que reverà serà cobrador li sia pagat encontinent seguit nostre òbit per nostre hereu devall scrit, al qual encarregam molt haia e sia suput donar e pagar-li ab efecte tot lo que per nos fins assí li és stat donat en remuneració y satisfació dels serveys per ell a nos fins assí fets conforme als actes entre ells y nos fets com sia nostra intenció de remunerar-lo encara més, per lo que molt nos ha ben servit.

Més, volem y manam que al magnífich mossèn Miquel Bastida, cavaller e procurador nostre en los realme de Nàpols de nostres stats que allí tenim, sia cregut de tots los comptes de sa procura e administració sens altra verificació o prova, y que per semblant lo que per dits comptes se trobarà, reverà estar, cobrador li sia

paga íntegrament per lo devall scrit hereu nostre encontinent après nostre òbit tota dilació remoguda.

Ítem, volem y manam que a Barthomeu Francolí y Isabel Remírez, criats nostres residents per nostre servey en dit realme de Nàpols, los sien pagades les leixes a ells fetes per dita doña Beatriz de Cardona, germana nostra, y lo que han de haver segons lo apuntament y promeses per nos a ells fetes en lo temps de llur casament, a les quals nos referim y aquelles volem se cumplen per nostre hereu.

Més, volem y manam que sia pagat encontinent après nostre òbit si en vida nostra pagat no serà, tot lo que per nos sia degut als hereus del magnífic quòndam mossèn Joan Jaume Seyol, criat de nostra casa com se mostre per les scriptures y clarícies dits hereus ne tenen.

Ítem, volem y manam que los comptes de la admistració de la nostrature, la tinguda per lo molt il·lustre senyor duch de Montalt, olim tudor nostre, sien vists y examinats per nostre hereu si abans en vida nostra no seran estats oyts ne examinats ab tota brevitat, e sens dilació alguna, y si per dits comptes se trobarà cobrador, lo que reverà haurà de haver li sia per semblant pagat encontinent après nostre òbit per dit hereu nostre y dits comptes li sien difinits.

Volem axí mateix, y manam, sien vists y examinats per nostre hereu, si en vida nostra aquells vists y examinats no haurem, los comptes de la pròcura e administració tinguda de nostra casa y stats per lo magnífic quòndam mossèn Galceran Çaplana cavaller, e mentre vivia procurador de dits nostres stats. E per si dits comptes se trobaran los hereus de aquell cobradores, los sia pagat de continent, lo que en veritat hauran de haver de aquells encontinent seguit nostre òbit, sens dilació alguna.

Més, per quant per los vassalls nostres de la baronia de Bellpuig es pretès que lo onzè que fan los de dita baronia, e lo trentè que fan los de Linyola, foren imposats per servey de nostra casa y stat en temps dels molt il·lustre virrey, señor y pare nostre, e doña Isabel de Requesens, senyora y mare nostra, y que aquells nos seríem obligats en llevar, absolve e remetre, e en quitar-los rèdits que sobre aquells són estats carregats, però volem y manam que encontinent après nostre òbit, si abans de vida nostra no serà estat per nos aclarit, se haia de aclarir y veure planament, per descàrrech de nostra consciència y de nostres precessors, sens figura de luy. La sola veritat del fet atesa procehint axí en açò com en totes altres coses que occorran entre nos y ells, més per dita via de equitat que de justícia. E axí ho encarregam a nostre hereu devall scrit.

Tots los altres emperò béns y stats nostres drets, veus e actions a hont se vulla que sien, e a nos pertanguen e o pertànyer puxen ara o ensdevenidor en qualsevol manera, leixam y atorgam al fill mascle nostre legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat nat, o pòstumo, si algú lo dia de nostre òbit deixarem si hu solament serà. E si molts seran, lo primer nat de aquells, instituint aquell a nos hereu universal. E si lo dit tal fill mascle maior nat a nos hereu no serà perquè no volrà, o no porà, e o serà hereu nostre e morrà en pupillar edat, e o après quant que sens fills legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats. En dits

cassos y cadahu de aquells substituïm an aquell tal fill nostre axí morint, e a nos hereu universal fem e instituïm altre segon nat, fill nostre mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat si n'i haurà. Al qual apposam los mateixs vincles y substitucions, substituïnt-li y a nos hereu universal, instituïnt lo altre maior nat après següent fill nostre mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat si n'i haurà. E axí volem sia fet de tots los altres fills mascles nostres, del hu a l'altre fins al derrer inclusive, ab los mateixs vincles y substitucions, servat entre ells orde de primogenitura. Al qual últim y derrer fill nostre mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat, axí morint sots la prop dita forma, ço és, sens fills legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats. E o sí al dia del nostre òbit no deixarem fill mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procretat, e dona Anna filla nostra legítima e natural a nos y a la il·lustre dona Beatriz, consort nostra, comuna, a nos sobreviu-rà, e aquella tal si casada no serà, contractarà matrimoni, e prendrà per marit home de la noble sanch y casa de Cardona, de aquella devallant per línia masculina legítima y natural, y que port nom y armes de dita casa de Cardona, sens mixtura alguna, pus emperò sia legítim y natural y de legítim y carnal matrimoni procreat. En dits cassos e quiscú de aquells a dits fills nostres substituïm, y a nos hereva universal instituïm dona Anna filla nostra. E per quant poria seguir-se cars que entre la dita nostra filla y algú dels descendents de dita casa Cardona nos poria contractar matrimoni per impediment de consanguinitat, obstant en açò les canòniques sancions, considerant que dit impediment fàcilment porà ésser remogut e llevat per nostre Sant Pare, persona de dispensió, com tal impediment seria enterrer, o ulterior grau de consanguinitat y haia acostumat la Santa Sede apostòlica dispensar molt fàcilment en dit grau e impediment. Per ço volem que dita dona Anna, filla nostra, haia obtenir de nostre Sant Pare dispensació, si necessària serà, per a contractar y fer dit matrimoni. E en cas que no's trobàs home, tal com dit és de la casa demunt dita de Cardona, e la dita dona Anna filla nostra casarà leshores e contractarà matrimoni e pendrà per marit home de la noble sanch y casa de Requesens, devallant de aquella per línia masculina legítima y natural, ax mateix que port nom y armes de Requesens de la dita casa, sens mixtura alguna, pus emperò sia legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat. En lo prop dit cars, per semblant, substituïm a dits fills nostres, e a nos hereva universal instituïm dita doña Anna, filla nostra. E si la dita dona Anna, filla nostra, no contractarà dit matrimoni ab dit tal home descendent de dita casa Cardona, com dit és, no essent ella casada. E en lo prop dit cars que no's trobàs dit tal home descendent de la casa de Cardona, com dit és, no contractarà ab dit tal home descendent de dita casa de Requesens, com demunt és dit no essent ella casada. E o casarà en la demunt dita forma, e servant aquella, però hereva nostra no serà perquè no volrà, o no porà. E o serà hereva nostra, però morrà en pupillar edat, e o après quant que quant seus infants legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats, en dits cassos y quiscun de aquells substituïm a la dita doña Anna, filla nostra e a nos hereva universal, instituïm la segona filla nostra legítima y natural de legítim y carnal matrimoni procreada, si n'i haurà. E ab los mateixs vincles, substitucions e condicions e forma y manera demunt apposats. E axí volem sia fet

y servat en totes les altres filles nostres legítimes y naturals de la una a l'altra, fins a la última de aquelles inclusive, servat entre elles orde de primogenitura. Si emperò la dita última filla nostra legítima y natural morrà en la prop dita forma, çò és, sens fills legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats, e o al dia del nostre òbit no deixarem fills ni filles nostres legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats, en dits cassos y cadascú de aquells substituïm als dits fills y filles nostres demunt dits, e a nos hereva universal instituïm dita il·lustre doña Beatriz de Còrdova y de Figueroa, consort nostra caríssima, ab los mateixs pactes y condicions demunt per nos a ella apposats en los privilegis per nos a ella fets, çò és, vivint vídua y estant sens casar, retenint y conservant nostre nom en vida sua natural tan solament, encara que volent-se fer pagar en son dot y creix, haia de fer-se pagar tantum dels béns y stats nostres, que tenim com dit és en lo realme de Nàpols. E no puixa ella, ni los seus fer-se pagar dels stats y béns nostres, que com dit és tenim en Spanya. E que no puixa vendre, alienar ni empenyorar res de nostres stats y heretat y béns nostres, com vullam aquells perviguen íntegrament e sens disminució alguna a les persones devall scrites, e en la forma y manera que après direm y ordenarem. E si lo contrari feya, la privam in perpetuum de dita heretat nostre, e dels demunt dits prelegats per nos a ella fets. E volem en dits cassos, e quiscú de aquells sia tinguda a restitució de tots los fruyts de dita heretat y stats nostres per ella rebuts, e de dites coses a ella per nos prelegades. Les quals coses sien y pervingen al hereu nostre devall scrit, e dits prelegats e institució de hereva de vida sua sien haguts per no fets e nul·les, après emperò òbit de la dita doña Beatriz de Còrdova y Figueroa, consort y hereva nostra prop dita, y encara en los cassos prop dits e quiscú de aquells substituïm a dita dona Beatriz de Còrdova y Figueroa, consort y hereva nostra y a nos hereu universal, instituïm lo dit don Pedro de Erill y de Cardona, fill dels dits Pedro Luis de Erill, baró de Erill, y de dona Joana de Cardona, parenta nostra demunt dita, ab pacte emperò e condició haia e sia tingut portar nom y armes de Cardona, sens alguna mixtura, deixant lo nom de Erill, e si feya lo contrari, que no deixàs lo dit nom de Erill e no prengué e portàs dits nom y armes de Cardona, tantum sens altra mixtura, lo privam en dit cars de dita herència, e dita institució en dit cars volem sia haguda per nul·la e per no feta. Après emperò òbit del dit don Pedro de Erill y de Cardona, y encara en los cassos predits y quiscú de aquells, substituïm al dit don Pedro de Erill y de Cardona, y a nos hereu universal, instituïm fill mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat del dit don Pedro de Erill, nat o pòsthumo si algú lo dia de son òbit deixarà e leshores viurà, si hu solament serà. E si molts seran, lo primer nat de aquells, ab la mateixa condició, que haia e sia tingut portar dit nom y armes de Cardona, sens alguna mixtura, deixant dit nom de Erill. E si lo dit tal fill mascle maior nat del dit don Pedro leshores no viurà, o viurà e a nos hereu no serà, perquè no volrà o no porà, e o serà hereu nostre e dita condició no servarà, e o servarà dita condició e après morrà quant en quant sens fills legítims y natural de legítim y carnal matrimoni procreats, en dits cassos e cadahú de aquells substituïm al tal fill mascle del dit don Pedro axí morint, e a nos hereu universal fem e instituïm altre segon nat fill mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat del dit don Pedro, si n'i haurà. Al qual appo-

sam les mateixes condicions, vincles y substitucions, substituïnt-li y a nos hereu universal instituïnt lo altre maior nat après següent fill mascle legítim y natural de legítim y natural matrimoni procreat del dit don Pedro, si n'i haurà, ab les dites condicions, vincles e substitucions. E axí vole, sia fet de tots los fills mascles legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats del dit don Pedro, del primer fins al darrer inclusive, ab les mateixes condicions, vincles e substitucions, servat sempre entre ells orde de primogenitura. E si lo últim fill mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat del dit don Pedro a nos hereu no serà, perquè no volrà o no porà, e o serà a nos hereu e dita condició no servarà, e o servarà dita condició emperò morrà après quant que quant sus la dita forma, e o si al dia de l'òbit del dit don Pedro aquell no deixarà fill mascle algú legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat. E tindrà una sola filla legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreada, nada o posthuma, la qual en lo dia de son òbit deixarà y leshores viurà, si una solament serà com dit és. E si dues o moltes seran, la maior nada de aquelles, e aquella si casada no serà, contractarà matrimoni e pendrà per marit home de la noble sanch y casa de Cardona, de aquella devallant per línia masculina legítima y natural, y que port nom y armes de dita casa de Cardona sens mixtura, pus emperò sia legítim y natural de legítim y natural matrimoni procreat, en tal cars y cassos als dits fills seus substituïm, y a nos hereva universal instituïm la dita tal filla sua, si una serà, sola com dit és. E si moltes seran, la maior nada de aquelles. E per quant poria seguir-se cars que entre dita tal filla sua, per nos en la forma predita hereva instituïda y algú dels descendents de dita casa de Cardona no's poria contractar matrimoni per impediment de consanguinitat, obstant en açò les canòniques sancions, considerant que dit impediment fàcilment porà ésser remogut e llevat per nostre Sant Pare, per via de dispensació, com tal impediment seria en tercer e ulterior grau de consanguinitat, y haia acostumat la Santa Sede apostòlica dispensar molt fàcilment en dit grau o impediment. Per ço volem que la dita tal filla sua, e hereva nostra, demunt per nos instituïda, haia obtenir de nostre Sant Pare dispensació, si necessària serà per a contractar y fer dit matrimoni. E en cas que no's trobàs home tal com dit és de la casa demunt dita de Cardona, e la dita tal filla sua y hereva nostra si casada no serà, casarà leshores e contractarà matrimoni e pendrà per marit home de la noble sanch y casa de Requesens, devallant de aquella per línia masculina legítima y natural, axí mateix que port nom y armes de Requesens de la dita casa, pus emperò sia legítim y natural y de legítim y carnal matrimoni procreat. En lo prop dit cas, per semblant substituïm als dits fill del dit don Pedro de Erill, y a nos hereva universal instituïm dita filla sua, si una sola serà, com dit és, e si moltes seràn la maior nada de aquelles. E si la dita tal filla del dit don Pedro, si una sola serà e si moltes seran la maior nada de aquelles, dit matrimoni no contractara ab dit tal home descendent de la dita casa de Cardona, com dit és no essent ella casada, e en lo prop dit cars que no's trobàs dit tal home descendent de la dita casa de Cardona, com dit és no contractara matrimoni ab dit tal home descendent de la dita casa de Requesens, com demunt és dit no essent ella casada, e o casarà en la dita forma e servir aquella, però herava nostra no serà perquè no voldrà o no porà, e o serà hereva nostra però morrà en après quant que quant sens infants legítims y

naturals de legítim y carnal matrimoni procreats. En dits cassos y cadahú de aquells substituïm a dita tal filla del dit don Pedro de Erill, primer nada si moltes seran com dit és, e a nos hereva universal instituïm la altra après següent filla de dit don Pedro de Erill, legítima y natural de legítim y natural matrimoni procreada, si n'i haurà, a la qual apposam los mateixs vincles, substitucions y condicions demunt apposats, substituïnt-li y [a nos hereva universal instituïm la altra après següent filla del dit don Pedro de Erill, legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreada, si n'i haurà, e ab los mateixs vincles, substitucions e condicions demunt apposats a les altres].³¹ E axí volem sia fet y servat en totes les altres filles sues legítimes y naturals, de la una a la altra fins a la última inclusive, servat entre aquelles orde de primogenitura. E en lo cars sobre dit que dita tal filla legítima y natural del dit don Pedro de Erill, si una sola serà e si moltes seran la primera nada de aquelles, e o les altres en son cars, no servaran lo que per nos en la demunt dita clàusula sobre la contractació de llur matrimoni és disposat, e a cercà de casament per elles com dit és faedor, e o servaran e morran totes les dites filles en la prop dita forma, sens infants legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats com dit és, et alias. En defecte de dits fills y filles del dit don Pedro de Erill, en dits cassos y cadahú de aquells, substituïm al dit don Pedro de Erill e a tots los dits fills y filles de aquell, e a nos hereu universal instituïm fill mascle legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat de don Ramon de Cardona, germà nostre, si algú hi haurà leshores e hu solament serà, e si molts seran lo maior nat de aquells, a nos hereu no serà perquè no voldrà o no porà, e o serà hereu nostre e morrà après quant que quant sens fills legítims y naturals de legítim y natural matrimoni procreats. En dits cassos y cadahú de aquells substituïm al dit tal fill mascle, legítim y natural del dit don Ramon de Cardona, germà nostre, e a nos hereu universal instituïm y fem altre segon nat fill mascle legítim y natural de legítim y natural matrimoni procreat del dit don Ramon de Cardona, si n'i haurà, al qual apposam los predits vincles y substitucions, substituïnt-li y a nos hereu universal instituïm lo altre maior nat après següent fill mascle legítim y natural del dit Ramon de Cardona, si n'i haurà, ab les dites condicions y vincles. E axí volem sia fet de tots los altres fills mascles legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats del dit Ramon de Cardona, del primer fins al derrer de aquells inclusive, ab los mateixs vincles e condicions, servat sempre entre ells orde de primogenitura. E si lo últim fill mascle legítim y natural del dit Ramon de Cardona morràs sus la dita forma, e o sens fills legítims y naturals de legítim y carnal matrimoni procreats, e al dia de l'òbit de aquell sobreviurà una sola filla legítima y natural del dit don Ramon de Cardona, germà nostre, en aquella si una sola serà e si moltes seran la maior nada de aquelles, si casada no serà contractarà matrimoni e pendrà per marit home de la noble sanch y casa de Cardona, de aquella devallant com dit és per línia masculina legítima y natural, y que port nom y armes de dita casa de Cardona, pus emperò sia legítim y natural de legítim y carnal matrimoni procreat. En tal cas y cassos als dits fills mascles del dit don Ramon de Cardona, germà nostre, substituïm y a nos hereu universal instituïm dita filla de

31) El tram entre claudàtors sembla una repetició involuntària de les ratlles anteriors.

dit don Ramon de Cardona, si una sola serà com dit és, e si dues o moltes seran la maior nada de aquelles. E per quant se poria seguir per semblant que entre dita tal filla del dit don Ramon de Cardona, germà nostre, hereva nostra a nos instituïda, y algú dels dits descendents de dita casa de Cardona no's poria contractar matrimoni per semblant impediment de demunt mencionat de consanguinitat, volem que dita tal filla de don Ramon, hereva nostra demunt per nos instituïda, haia de obtenir de nostre Sant Pare dispensació, si necessària serà, per a contractar y fer dit matrimoni. E en cas que no's trobàs home, tal com dit és de la demunt dita casa de Cardona, e la dita tal filla de dit don Ramon y hereva nostra predita, casarà leshores, contractarà matrimoni e pendrà per marit home de la noble sanch y casa de Requesens, devallant de aquella per línia masculina, legítima y natural, y que axí mateix port nom y armes de Requesens de la dita casa, pus emperò sia legítim y natural, de legítim y carnal matrimoni procreat. En lo propdit cas, per semblant substituïm a tots los dits fills mascles del dit don Ramon de Cardona, germà nostre, y a nos hereva universal instituïm dita tal filla sua, si una sola serà, com dit és, e si dues o moltes seran, la maior nada de aquelles. E la dita tal filla del dit don Ramon de Cardona, e si dues o moltes seran la maior nada de aquelles, dit matrimoni no contractara ab dit tal home descendent de la dita casa de Cardona, no essent casada. E en lo prop dit cas que no's trobàs dit tal home descendent de la dita casa de Cardona, com dit és, no contractara matrimoni ab dit tal home descendent de la dita casa de Requesens, com dit és, no essent aquella leshores ja casada, e o casara en la dita forma, e servant aquella, però hereva nostra no serà, perquè no volrà o no porà, e o serà hereva nostra però morrà après, quant que quant sens fills legítims e naturals, de legítim y carnal matrimoni procreats. En dits cassos y cadahú de aquells, substituïm a la dita tal filla de dit don Ramon, axí morint, e a nos hereva universal instituïm la altra après següent filla legítima y natural, de legítim y carnal matrimoni procreada, del dit don Ramon de Cardona, legítima y natural, de legítim y carnal matrimoni procreada, si leshores si trobara ab los demunt dits semblants vincles, condicions e substitucions, que dit és de les altres. E axí volem sia fet y servat entre totes les altres filles del dit don Ramon de Cardona, legítimes y naturals, de la una a l'altra fins a la última inclusive, servat entre aquelles dit orde de primogenitura. E en lo sobre dit cas, que la dita tal filla legítima y natural de dit don Ramon de Cardona, si una sola serà, e si moltes seran la maior nada de aquelles, e o les altres en son cas no servaran lo que per nos en la demunt dita clàusula sobre la contractació de llur matrimoni és disposat, e acerca del casament per elles, com dit és faedor, e o servaran e morran totes les dites filles en la prop dita forma, sens infants legítims y naturals, de legítim y carnal matrimoni procreats, com dit és, et altera. En defecte de dits fills y filles del dit don Ramon de Cardona, en dits cassos y cadahú de aquells, substituïm a tots los dits fills y filles de aquell, e a nos hereu universal instituïm don Joan de Cardona, cosí-germà nostre, fill del virrey de Sardenya don Anton de Cardona y Maria de Requesens, tia nostra maternal, si viurà. E si no viurà, o viurà e a nos hereu no serà, perquè no volrà o no porà, e o serà hereu nostre e morrà après, quant que quant sens fills mascles legítims y naturals, de legítim y carnal matrimoni procreats, en dits cassos e quiscú de aquells, substituïm al dit don Joan de

Cardona, cosí-germà nostre, e a nos hereu universal instituïm don Pedro de Cardona, cosí-germà nostre, fill de don Pedro de Cardona y de dona Joana de Requesens, quòndam tia nostra, a ses voluntats liberament faedores.

Més avant volem, e en cars que dita heretat y béns nostres perguinguen, en virtut de les substitucions e vincles, als fills e o filles de dit don Ramon de Cardona, expressament prohibim al dit don Ramon de Cardona, germà nostre, axí la propietat com lo usdefruyt que decret e o altres pertangüés, e o pertànyer pugués al dit don Ramon de Cardona, per raó de la pàtria potestat sua tindrà ab dits fills seus. E per çò, durant dita pàtria potestat, e fins a tant que aquells dels dits fills o filles de aquell que a nos hereu o hereva serà nostre, en virtut de dites institucions e substitucions demunt dites, per nos fetes, e o alguna de aquelles. Çò és si serà fill mascle, haia e tinga edat de 20 anys, e sia emancipat per lo dit son pare. E si serà filla, aquella sia casada en la forma predita. Assignam en administradors de la dita heretat y béns reverendíssim senyor don Ffernando de Loazes, bisbe de Leyda, e lo reverend fra Miquel Forner, abat del monestir de la Verge Maria de Montserrat de sant Benet, e lo reverendíssim Guillem Cassador, abat de Sant Feliu de Girona, en les predites dignitats qui per temps seran ab tota plena e indeficient potestat, en semblants novam et requisita.

E més, perquè quant contractarem matrimoni ab la dita il·lustre senyora duquessa, consort nostra, se concordà dita contractació e capitulació fos ús y for de Toledo. Per çò, declarant nostre ànimo e intenció, volem que sia feta en dit cars de restitució de dot, segons forma de dits capítols, vera y real verificació y liquidació del que lo dia de la contractació de dit nostre matrimoni, nostres stats y béns valien, y no se estiga ni's degua estar als memorials o relacions que leshores se feren, per quant dits memorials o relacions per ventura leshores no foren fetes, precehint deguda discussió y tal qual és necessària, per indegació de la veritat.

Aquesta és la nostra última voluntat, la qual volem que valega per dret de testament si porà, si no per dret de codicils, o de aquella millor manera que millor dret valer pugue, y tenir de la qual testamentària ordinació nostra après, emperò, òbit nostre, y no abans, volem ne sien fets e extrets tants originals clàusules y tressats quants ne seran demanats per los hereus, legataris e altres qualsevol persones a qui toch interès.

Nos don Fernando de Cardona som, e fent nostre testament en las precedents deu fulles de paper, compresa la present fulla, escrit per manament nostre, de mà de Juan Jeronim Canelles, notari de Barcelona, e per nos ordenat, lloam, aprobam y com a pròpia afirmam, vuy dimars a cinc de juny de mil cincens quaranta tres.

Don Fernando de Cardona.